O 39/2018 vp

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Kansainväliset rahoitusasiat
Eeli Jaakkola

Ulkoministeriö KEO
Marko Berglund

2.10.2018

Maailmanpankin ja IMF:n vuosikokoukset 13-14.10.2018 - Kehityskomitea

Indonesian Balilla 13.-14.10.2018 järjestettävissä Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin vuosikokouksissa pidetään varsinaisen vuosikokouksen lisäksi Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (International Monetary and Financial Committee) sekä Maailmanpankin ja IMF:n yhteisen Kehityskomitean (Development Committee) kokoukset.

Kehityskomitean pääaiheina ovat Maailmanpankkiryhmän uusi inhimillisen pääoman ohjelma, disruptiiviset teknologiat, finanssiteknologia ja matalan tulotason maiden velkakestävyys. Velkakestävyyttä lukuun ottamatta kaikki aiheet liittyvät Maailmanpankin kehitysraporttiin 2019, jonka aiheena on työn murros.

*Kehityskomiteassa Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiiriä edustaa valtiovarainministeri **Petteri Orpo**. Valtiovarainministeri Orpolla on myös näkyvä rooli Maailmanpankin vuosikokouksen puheenjohtajana. Vuosikokouksen avauspuheenvuorossaan Orpo käsittelee työn murrosta ja sen myötä korostuvaa koulutuksen merkitystä, nostaen esille Suomen esimerkkinä onnistuneesta koulutuspolitiikasta. Orpo myös korostaa, että tärkeänä tekijänä menestyksen taustalla on luottamus, jota tarvitaan myös globaalilla tasolla pystyäksemme vastaamaan kasvaviin ilmasto- ja muihin haasteisiin.*

*Suomesta kokouksiin osallistuu valtiovarainministeri Orpon lisäksi ulkomaankauppa- ja kehitysministeri **Anne-Mari Virolainen**.*

Maailmanpankkiryhmän uusi inhimillisen pääoman ohjelma

Maailmanpankin tänä vuonna julkaistussa raportissa *The Changing Wealth of Nations* arvioidaan, että noin kaksi kolmasosaa maapallon varallisuudesta koostuu inhimillisestä pääomasta. Nopeasti muuttuvassa maailmassa inhimillisen pääoman tärkeys korostuu entisestään, ja tarvitaan investointeja erityisesti koulutukseen ja terveydenhuoltoon, joilla ediste-

Valtiovarainministeriö
Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
PL 28, 00023 Valtioneuvosto
www.vm.fi

Puh 09 160 01 tai 09 578 11 (vaihde)
Faksi 09 160 33123
valtiovarainministerio@vm.fi
Y-tunnus 0245439-9

tään tasa-arvoa ja kasvua. Maailmanpankin uuden inhimillisen pääoman ohjelman (Human Capital Project) tarkoitus on auttaa asiakasmaita investoimaan enemmän ja laadukkaammin inhimilliseen pääomaan.

Maailmanpankki lanseeraa Balilla vuoden 2019 kehitysraportin: *The Changing Nature of Work*. Raportti käsittelee digitalisaation, automatisaation ja tekoälyn aiheuttamaa työn murrosta, jonka myötä työelämässä korostuvat aiempaa enemmän mm. ongelmanratkaisukyky ja sosiaaliset taidot. Manuaalinen työ ja valmistavan teollisuuden rooli talouksissa vähenee. Työelämän vaatimat taidot muuttuvat nopeasti, ja kysyntä korkealle osaamiselle kasvaa. Samalla kehitysmaissa on merkittäviä puutteita mm. terveydenhuollossa ja koulutuksessa, ja jo viime vuoden kehitysraportti korosti niin sanottuun oppimisen kriisiin liittyviä hyvin heikkoja oppimistuloksia erityisesti kehitysmaissa. Inhimillisen pääoman ohjelma kiinnittää huomiota siihen, että tarvitaan kokonaisvaltaisia, kaikki hallinnonalat kattavia ohjelmia, jotta tarvittavat muutokset saadaan aikaan.

Inhimillisen pääoman ohjelmassa on kolme toisiinsa kytkeytynyttä työaluetta: i) kehitetään uusi mittari inhimillisen pääoman tason mittaamiseen (Human Capital Index); ii) käynnistetään ohjelma, jolla vahvistetaan tutkimusta ja mittaamista julkishyödykkeenä; iii) tuetaan asiakasmaita poistamaan suurimmat esteet inhimillisen pääoman kehittämisen tieltä.

Inhimillisen pääoman indeksi lanseerataan Balilla. Indeksin kautta Maailmanpankki vertaa maiden tuottavuutta, sekä potentiaalista tuottavuutta, jos inhimilliseen pääomaan, eli koulutukseen ja terveyteen panostetaan. Indeksi pohjautuu vahvasti olemassa olevaan dataan, ja varsinainen uusi ulottuvuus liittyy suhteellisen oppimisen käsitteeseen. Indeksi vertaa kuinka monta kouluvuotta vastaa referenssimaan yhtä kouluvuotta, toisin sanoen kuinka monta vuotta pitää käydä koulua, jotta yltää samalle tasolle referenssimaassa. Uusi indeksi tulee herättämään paljon kiinnostusta muun muassa sen takia, että sen kautta maat pystyvät vertailemaan toisiaan. On odotettavissa, että Suomi sijoittuu indeksin kärkipäähän.

- *Suomi katsoo, että inhimilliseen pääomaan panostaminen on ollut myös Suomen menestystarinan kannalta keskeinen osa-alue. Näin ollen entistä suuremman huomion kiinnittäminen mm. koulutukseen ja terveydenhuoltoon on kannatettava tavoite.*
- *Suomi katsoo, että uusi mittari inhimillisen pääoman kehitykselle on tervetullut. Yhteistyö muiden keskeisten toimijoiden kanssa tällä alueella on tärkeää, jotta uusi mittari saa mahdollisimman laajan tuen, ja on siten mahdollisimman relevantti politiikanmuodostuksen kannalta. Indeksin kehitystyötä tulisi jatkaa, jotta se palvelisi parhaimmalla mahdollisella tavalla maiden päätöksentekoa.*

Teknologinen kehitys luo uhkia ja mahdollisuuksia

Kehityskomitean toisena aiheena on teknologisen kehityksen luomat haasteet ja mahdollisuudet – tai muotitermein ilmaistuna disruptiivisten teknologioiden merkitys. Teknologinen kehitys haastaa perinteiset mallit maiden kehityspoluista. Perinteiset mallit teollistumisen ja valmistavan teollisuuden kehityksen kautta tapahtuvalle kehitykselle eivät välttämättä toimi maailmassa, jossa tekoäly ja automaatio muuttavat tuotantorakenteita ja liiketoimintamalleja, alustatalous levittäytyy yhä laajemmalle ja teknologian hyödyntäminen kasvaa kiihtyvässä tahdissa.

Teknologinen kehitys voi pahimmillaan johtaa kasvavaan eriarvoisuuteen, jos työmarkkinat jakautuvat kahtia korkeaa osaamista vaativiin töihin sekä alhaisten osaamisen ja lisäarvon palvelusektorin tai epävirallisen sektorin töihin. Yhdistettynä oppimisen kriisiin ja alhai-

seen inhimilliseen pääomaan, maiden eriytyminen sekä eriarvoistuminen maiden sisällä voi johtaa siihen, että erityisesti kehitysmaissa on runsaasti ihmisiä joiden tiedot ja taidot eivät yksinkertaisesti riitä olemassa olevan työn tekemiseen.

Maailmanpankkiryhmä auttaa asiakasmaita hyödyntämään teknologisen kehityksen luomat mahdollisuudet ja minimoimaan riskit kolmiportaisella rakenna-vahvista-välitä lähestymistavalla: 1) rakennetaan sähköistä ja fyysistä infrastruktuuria sekä sääntelyä kestävän, tasa-arvoisen ja teknologisesti edistyneen talouden mahdollistamiseksi 2) vahvistetaan instituutioiden, yhteisöjen, yritysten ja yksilöiden kykyä hyödyntää teknologisen kehityksen luomat uudet mahdollisuudet 3) pankkiryhmä toimii johtavana teknologian, osaamisen, datan ja kumppanuuksien välittäjänä kehityshaasteisiin vastaamisessa.

- *Suomi katsoo, että Maailmanpankkiryhmän kolmen pilarin lähestymistapa teknologisen kehityksen hyötyjen ulosmittaamiseksi on kannatettava. Erityisesti köyhimpien maiden tilannetta tulisi seurata, ja varmistaa, että ne voivat hyödyntää teknologian luomat mahdollisuudet. Lisäksi tulisi omaksua inklusiivinen lähestymistapa, jotta yhteiskunnan heikoimmat eivät jää tämän kehityksen ulkopuolelle.*

Finanssiteknologia tuo uusia tuulia rahoitusmarkkinoille

Finanssiteknologian nopea kehitys on noussut otsikoihin etenkin tänä keväänä, kun tunnetuimman kryptovaluutan Bitcoinin markkina-arvo heilahteli rajusti. Bitcoinin taustalla olevan lohkoketjuteknologian innokkaimmat puolestapuhujat ovat povanneet teknologian muuttavan rahoitussektorin toiminnan täydellisesti, kun taas skeptisemmin suhtautuvat ovat epäilleet koko teknologian unohtuvan, kun suurin innostus sen ympärillä laantuu. Lohkoketjut ovat kuitenkin vain yksi osa laajempaa finanssiteknologian kehitystä, samalla kuin lohkoketjuteknologiaa voi käyttää myös muihin kuin rahoitusalan tarkoituksiin.

Kansalliset viranomaiset pyrkivät parhaansa mukaan hyödyntämään uuden teknologian mahdollisuudet ja minimoimaan mahdolliset riskit. Monet kansainväliset ja alueelliset ryhmittymät pohtivat parhaillaan finanssiteknologian eri ulottuvuuksia omien mandaattiensa puitteissa. Finanssiteknologian suhteen on kaivattu laajempaa kansainvälistä yhteistyötä ja yhteisiä linjoja esiin nouseviin haasteisiin vastaamiseksi.

Maailmanpankki ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ovat tuottaneet ns. Bali Fintech Agendan, jonka tarkoitus on luoda kehys finanssiteknologiasta käytävään kansainväliseen keskusteluun. Agenda ei tee varsinaisia politiikkasuosituksia, eikä kuvaa Maailmanpankin ja IMF:n työalueita finanssiteknologian alueella, vaan pyrkii nostamaan esille avainkysymyksiä, joita poliitikkojen ja kansainvälisen yhteisön tulisi pohtia.

- *Suomi katsoo, että Bali Fintech Agendan lähestymistapa on oikea. Nopeasti kehittyvän teknologian muutokseen ei kannata yrittää reagoida liian nopeasti politiikkatoimin, mutta on hyödyllistä luoda yhteinen kansainvälinen kehys, jossa finanssiteknologian kehitystä tarkastellaan. Tarkastelussa tulisi huomioida erityisesti naisten asema, ja finanssiteknologian tuomat mahdollisuudet naisten osallistumiselle työelämään.*

Kehittyvien ja köyhien maiden velkakestävyys on kasvava huolenaihe

Kehittyvien ja köyhien maiden velkakestävyys vaatii kasvavaa huomiota kansainväliseltä yhteisöltä. Vuosituhannen vaihteessa köyhien maiden velkatilannetta helpotettiin merkittävästi kansainvälisten rahoituslaitosten velkahelpotusohjelmilla (Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC, 1996) ja Multilateral Debt Relief Initative (MDRI, 2005)). Syyt velkakestävyyden heikentymiselle ovat moninaiset. Muun muassa vuoden 2014 hyödykkeiden hinnanlaskun johdosta velkatasot ovat jälleen nousseet tasolle, joka aiheuttaa huolta maiden velkakestävyydestä. Syitä ovat myös heikko julkisen talouden, talouspolitiikan sekä velanhallinta. Joissain maissa syinä ovat kriisit, kuten sodat ja luonnonkatastrofit. Tilanne poikkeaa vuosituhannen vaihteen tilanteesta siten, että kansainvälisten rahoituslaitosten ja valtioiden rinnalle on noussut uusia lainoittajia, sekä julkisella puolella (esimerkiksi Kiinan kahdenväliset lainaohjelmat) että yksityisiä rahoittajia.

Pohjois- ja Baltian maiden vaalipiirit sekä Maailmanpankissa että IMF:ssä ovat muodostaneet yhteisen näkemyksen velkatilanteesta. Nykytilanteen haaste on muun muassa luotettavien tilastojen puute kehitysmaalainoista sekä koordinaatiomekanismien puute lainoittajien kesken. Erityisesti silloin, kun ne eivät kuulu Pariisin klubiin, joka on valtioiden välinen yhteistyöelin valtioiden välisten velkakriisien ratkaisemisessa.

- *Suomi katsoo, että velkakestävyyden palauttamiseen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn on kiinnitettävä erityistä huomiota. Lisäksi mahdollisten velkakriisien hallintaa koskevaa koordinaatiota ja mekanismeja on kehitettävä.*

Maailmanpankkiryhmän pääomakorotuksen tilanne

Kevätkokouksissa tehtiin poliittinen periaatepäätös Kansainvälisen jälleenrahoitus- ja kehityspankki IBRD:n ja Kansainvälisen rahoitusyhtiö IFC:n pääomakorotuksista. Alkuperäinen äänestysaika päättyi 1.10. Tähän mennessä IBRD:n päätöslauselmat saivat taakseen riittävän määräenemmistön, mutta koska IFC:n osalta riittävää määrää ei vielä saavutettu, äänestysaikaa päätettiin jatkaa vuodella eteenpäin. Uusi määräaika on 18. syyskuuta 2019. Suomi on äänestänyt kaikkien päätöslauselmien puolesta.

- *Suomi on multilateralismin vahva kannattaja. Taloudellisten näkökohtien lisäksi olemme pääomakorotusneuvottelussa saaneet hyvin läpi politiikkatavoitteitamme erityisesti ilmastotoimien, tasa-arvotavoitteiden ja muuttoliikkeen hallinnan osalta, missä kaikissa Maailmanpankkiryhmällä on globaalisti keskeinen rooli.*
- *Suomi katsoo, että Maailmanpankkiryhmä on keskeisessä asemassa kestävän kehityksen sekä yhteiskunnallisen ja taloudellisen vakauden lisäämiseksi globaalitasolla. Maailmanpankki, IFC ja MIGA ovat merkittäviä toimijoita mm. Afrikassa ja Lähi-Idässä muuttoliikkeen juurisyiden hoidossa. Suomi pitää tärkeänä, että tämä toiminta-alue on Maailmanpankkiryhmän painopiste myös jatkossa.*
- *Suomi katsoo, että Maailmanpankkiryhmän tulee pyrkiä kasvavassa määrin myötävaikuttamaan yksityisen rahoituksen kanavoimiseen kehityspoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Teknisen avun ja hallinnon ml. verojärjestelmien kehittämisen kautta tulee myös edistää kehitysmaiden kypsymistä kohti omavaraisempaa markkinaehtoista rahoituspohjaa.*

* * *